

SOTSIAALKINDLUSTUSAMET

KOHTULA HENDID – mis selgitavad erihooolekandeteenuste regulatsioone

Katrin Tsuiman
Sotsiaalkindlustusamet

2019 a kohtulahendid

I Haldusasi nr 3-17-958

A.L vs SKA

- ✓ 20.09.2017 Tallinna Halduskohtu otsus – A.L kaebus jäeti rahuldamata
- ✓ 29.11.2018 Tallinna Ringkonnakohtu otsus - halduskohtu otsus jäeti muutmata
- ✓ 28.06.2019 Riigikohtu halduskolleegiumi otsus – kaebus jäeti menetlusse võtmata

II Haldusasi nr 3-18-572

D.A vs SKA

- ✓ 01.10.2018 Tartu halduskohtu otsus – D.A kaebus rahuldati
- ✓ 21.02.2019 Tartu Ringkonnakohtu otsus – D.A. kaebus rahuldati

III Haldusasi nr 3-16-2637

A.B vs SKA

- ✓ 15.06.2017 Tallinna Halduskohtu otsus – sisuliste erihoolekande menetluse toimingute osas jäeti kaebus rahuldamata
- ✓ 01.11.2017 Tallinna Ringkonnakohtu määrus – apellatsioonikaebuse esitamise tähtaja pikendamata jätmise, kaebuse tagastamine
- ✓ 29.01.2018 Riigikohtu halduskolleegiumi otsus - kaebus jäeti menetlusse võtmata

I Haldusasi nr 3-17-958 A.L vs SKA

Inimese kaebus halduskohtusse Sotsiaalkindlustusameti (SKA) otsuste peale:

IET teenusele suunamise lõpetamine, kuna inimene ei olnud teenust kasutanud kauem kui kaks kuud järjest.

- SKA-l ja TO-de vahelise lepingu kohaselt tuleb inimesega sõlmida kirjalik kokkulepe teenuse saamiseks ja osutamiseks
- Inimene ei olnud nõus kirjaliku kokkuleppe sõlmimisest TO poolt esitatud tingimusel – teenuse maht väiksem kui psühhiaatri hinnangus, kuid suurem kui miinimum maht.
- Inimese hinnangul oli kokkuleppe allkirjastamise nõue õigusvastane, kui ta ei saa teenust tema poolt soovitud mahus ja teenust ei saanud kasutada TO tõttu, mitte temast olenevatel põhjustel.
- Inimene ei kasutanud teenust rohkem kui 4 kuud.
- SKA on pakkunud inimesele võimalust saada teenust teise TO juures

Lepingust tulenevalt TO-l kohustus teavitada SKA-d kui inimene ei kasuta teenust 2 kuud järjest – SHS 80 lg 7 p 2
TO lõpetab erihoolekandeteenuse osutamise suunamisotsuse alusel juhul, kui isik ei kasuta teenust kauem kui kaks kuud järjest, välja arvatud statsionaarse tervishoiuteenuse osutamise korral (SHS § 80 lg 1 p 1)

SKA-l on sel juhul õigus tunnistada kehtetuks teenusele suunamine. Teenusele soovijaid on rohkem kui teenusekohti ning SKA-l on kohustatud võimaldada teenust saada järjekorras järgmisel inimesel.

- Õiguslik vaidlus:

Kas SHS § 80 lg 1 p 1 annab SKA-le õiguse tunnistada kehtetuks teenusele suunamine?

Kas kirjaliku kokkuleppe sõlmimise nõue on õigusvastane?

I Haldusasi nr 3-17-958 A.L vs SKA

Kohtuvaidluse tulemus:

- SHS § 80 lg 1 p 1 kohustab SKA-d teenuse osutamist lõpetama juhul, kui seda ei kasutata.
Asjaolud, mis konkreetne inimene ei ole IET teenust kasutanud, ei oma ka käesolevas asjas määravat tähtsust.
- Kirjaliku kokkuleppe sõlmise nõue on tulenev SKA ja TO vahelisest lepingust ning on seaduspärane
- Asjaolu, et teenuse maht ei olnud kaebaja hinnangul piisav ja ta ei näinud pakutud mahus teenuse kasutamisel mõtet, ei tähenda, et TO tegevus olnuks õigusvastane.

Selgitused sotsiaalkaitse põhimõtete kohta ning isiku kohustuse ja vastutuse kohta

- Isiku omavastutus SÜS § 5 lg 2 - isik peab aitama hüvitise taotlemisel igakülgset kaasa eesmärgipärasele ja efektiivsele menetlusele ning asjaolude muutumise korral hüvitise kohandamisele.
- Isiku kohustused ja vastutus SÜS § 21 lg 1 p 3 - Hüvitise taotlemisel ja saamisel on isik kohustatud osalema aktiivselt talle hüvitise andmises, sealhulgas täitma hüvitise andmisega seotud kõrvaltingimusi (SÜS § 21 lg 1 p 3).

Inimese eestkostja ise ei täitnud talle seadusega pandud kohustust teenuse osutajaga kokkuleppe saavutamiseks. Ta küll väljendas soovi sõlmida kokkulepet, kuid ei täitnud seal juures ise sellele eesmärgipäraselt ja efektiivselt kaasa. Inimese eestkostja pole temale pakutud kokkuleppega ühelgi kujul nõustunud.

Ringkonnakohus:

- Teenuse mitte kasutamise põhjustena ei saa kasutada inimese ja TO vahel olevaid teisi vaidluse lahendamisel mitte asjassepuutuvad väited, mis seonduvad inimese ja TO vaheliste muude erimeelsustega, nt teiste TO poolt osutatavate teenustega sh KOV rahastatavate teenustega

II Haldusasi nr 3-18-572 D.A vs SKA

Inimeselt kaebus tühistada Sotsiaalkindlustusameti (SKA) otsus- mitte suunata inimest teenuseosutaja (TO) juurde, kuhu ta soovis

- SKA ei suunanud inimest, kuna ei saavutatud kokkulepet teenuseosutaja ja teenusekasutaja vahel.
TO poolt teavitus - suunamisotsuse lõppemisega lõpetab inimesele teenuseosutamise, kuna ei ole võimalik luua tingimusi, millega oleks rahul eestkostja. Kokkuleppe puudumise tõttu ei ole SKA-l õigust suunata inimest uuest selle TO juurde.
- SKA hinnangul ei olnud täidetud SHS § 71 lg 5 - Isikule sobiva erihoolekandeteenuse osutaja valivad välja ja teenuse osutamise alguskuupäeva lepivad kokku Sotsiaalkindlustusamet, teenust saama õigustatud isik ja erihoolekandeteenuse osutaja.
- SKA pakkus inimesele teenusekohta teise sama teenust osutava teenuseosutaja juurde
- Inimene ei olnud nõus teise teenuseosutaja juures teenust kasutama
- Õiguslik vaidlus:
 - Kas SHS § 71 lg 5 annab SKA-le õiguse keelduda inimesele suunamisotsuse tegemisest.
 - Kas suunamisotsuse eeltingimuseks on kokkulepe ja selle puudumisel saab SKA jätta suunamisotsuse tegemata.

II Haldusasi nr 3-18-572 D.A vs SKA

Kohtuvaidluse tulemus:

SHS § 71 lg 5 selgem sisuline tähendus - mille üle saavad SKA, TO ja inimene kokku leppida

- Kolmepoolisel kokkuleppel otsustatakse, milline teenus on inimesele sobivaim ning millal teenuse osutamine algab.
- Kokkuleppega ei määratleta, kas teenuse osutaja soovib inimesele teenust osutada või millisel viisil peab teenuse saaja või tema seaduslik esindaja teenuse osutamise ajal käituma.
- teenuse osutaja ei ole õigustatud andma omapoolset hinnangut sellele, kas inimene vastab teenust saama õigustatud isikule esitatavatele nõuetele või mitte.
- kokkuleppe mittesaavutamise fakt ei anna SKA-le alust teenusele suunamisest keeldumiseks.

Ringkonnakohtus:

- Regulatsiooni otstarbeks ei ole teenuse osutaja õiguste ja huvide kaitsmine
- See ei anna teenuse osutajale õigust seada teenuse saamiseks seaduses nimetatata tingimusi
- TO ei saa enda kehtestatud kriteeriumide alusel (kokkuleppe sõlmimisest keeldumise kaudu) valida, kellele ta teenust osutab
- SHS 71 lg 1 tähendus, millal tuleb inimesele väljastada suunamisotsus tema poolt valitud TO juurde
Suunamisotsus tuleb TO juurde väljastada:
 1. Kui inimene vastab teenust saama õigustatud isikule esitatavatele nõuetele – teenuse vajadus on tuvastatud.
 2. Kui riigieelarves on olemas rahalised vahendid isikule erihoolekandeteenuse osutamiseks.
 3. Kui erihoolekandeteenuse osutajal, kelle juurde isik soovib teenust saama minna, on olemas vaba koht.

Nende tingimuste täitmisel väljastab SKA inimesele suunamisotsuse ehk TO ei saa keelduda inimesele teenuseosutamisest. Teenuse osutaja ei saa keelduda põhjusel, et inimesele teenuse varasemal osutamisel on olnud probleeme tema seadusliku esindaja käitumisega.

SKA lähtub muuseas ka SHS § lg 1 p 6 – inimesele tuleb abi tagada võimalikult lähedal tema tegelikule elukohale või tema seaduslikule esindajale (SHS § 3 lg 1 p 6).

Keeldumise korral on see käsitletav SKA ja teenuseosutaja vahel sõlmitud lepingu täitmata jätmisena.

Inimese kaebus SKA tegevusele - järjekorra teate väljastamisega viivitamise õigusvastasuse tuvastamine, suunamisotsuse väljastamise kohustamine, vaide otsuse tühistamine ja uue järjekorrateate väljastamise nõue.

Inimese eestkostja tegevuse tõttu ei olnud võimalik allkirjastada koostatud rehabilitatsiooniplaani, mida sooviti kasutada inimese vajaduste ja sobiva teenuse valikul ühe alusmaterjalina. Seetõttu viibis otsuse tegemine ja sobiva teenuse valik.

Kohtu seisukohad:

Otsuseid ei saa teha enne, kui ei ole kaalutud kõiki olulisi asjaolusid.

SKA-l on kohustus kontrollida, kas isik vastab erihoolekandeteenust saama õigustatud isikule esitatavatele nõuetele ja kas osutatav teenus vastab isiku vajadustele, kui SKA on saanud teabe, et isikule osutatav erihoolekandeteenus ei vasta tema vajadustele (SHS § 82 lg-st 1).

Kui SKA-l on teada oluline allikas või osapool, kelle käsutuses olev info või kelle poolt koostatud hinnang võib oluliselt kaasa aidata inimese vajaduste välja selgitamist ja talle sobiva teenuse valikut, tuleb sellega arvestada ning vajadusel menetlustähtaega pikendada.

Riigikohtu kriminaalkolleegium lahendis mõisteti süüdi hooldekodu (Pandivere OÜ), hooldekodu juht ja osaühingu juhatuse liige.

Süüdistus seisnes selles, et nad ei abistanud inimest piisavalt, mistõttu tekkisid tal lamatised, sellest veremürgistus ning inimene suri.

Lahend puudutab väljapool kodu osutatavat ööpäevaringset hooldusteenust, kuid põhimõtted, mida kaaluti laienevad kõikidele ööpäevringsetele teenustele.

„14. ei saa aga täielikult mööda vaadata ka konkreetsetes tegevusvaldkondades kehtivatest põhimõtetest, mis võivad isiku käitumiskohustust täiendada ja konkretiseerida (vt p 11). XX (hooldekodu juhil) lasuva hoolsuskohustuse määra hindamisel saab ja tuleb seega täiendavalt arvestada, et süüdistatav otsustas teadlikult ja vabatahtlikult korraldada hooldusteenuse osutamist eakatele inimestele.

Seega pidanuks ta olema hoolas määral, mis vastab keskmise hooldusteenuse osutaja hoolsuse määrale.

Hooldekodu pidaja peab arvestama, et teenuse sihtrühm on suure tõenäosusega keskmisest halvema tervisega, haavatavam ning ilmselt teatud juhtudel võimetu end ise võimalike ohtude eest kaitsma.

Niisiis on hooldekodu pidaja üldine hoolsuskohustus spetsiifilisest sihtgrupist ja tegutsemisalast johtuvalt ulatuslikum tavapärasest üldinimlikust hoolsuskohustusest. [---]

16. Maa- ja ringkonnakohtu tuvastatud faktilised asjaolud kinnitavad, et xx (juhi) korraldatud teenus ülal kirjeldatud seaduse nõuetele ei vastanud. Samuti ei taganud teenuseosutaja sellisel hulgal ja piisava kvalifikatsiooniga personali olemasolu, mis võimaldanuks pakkuda kannatanule kohast ning tema vajadustele vastavat hooldust.“

SOTSIAALKINDLUSTUSAMET

ARENJUSTEGEVUSED ERIHOOLEKANDES

Helen Tähtvere

Sotsiaalkindlustusamet / erihoolekande talitusejuhataja

Katrin Tsuiman

Sotsiaalkindlustusamet / erihoolekande valdkonna nõunik